

Taristuministri määruse „Navigatsioonimärgistuse rajamise, muutmise ja tühistamise ning märgistusest teavitamise nõuded ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on välja töötatud meresõiduohutuse seaduse § 47 lõike 6 alusel.

Navigatsioonimärgistuse kavandamise eesmärk on suurendada veeliikluse ohutust merel ja laevatatavatel sisevetel. Navigatsioonimärgistuse kavandamisel lähtutakse ohutu meresõidu üldtunnustatud põhimõtetest ja tavadest ning Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (ingl International Maritime Organization, IMO), Rahvusvahelise Navigatsioonimärkide Organisatsiooni (ingl International Organization for Marine Aids to Navigation, IALA) ning Maailma Veetransporditaristu Liidu (ingl The World Association for Waterborne Transport Infrastructure, lühend PIANC) juhenditest ja soovitustest.

01.05.2025 jõustusiid meresõiduohutuse seaduse (edaspidi MSOS) muudatused, millega muu hulgas täpsustati nende navigatsioonimärgistusega seotud tegevuste loetelu, milleks on vaja Transpordiameti luba. Enne muudatuste jõustumist hõlmas see navigatsioonimärgistuse rajamist, paigaldamist, muutmist ja eemaldamist. Muudatusega jäeti loetelust välja märgistuse paigaldamine, sest praktikas toimub kõigepealt navigatsioonimärgistuse rajamine, milleks on vaja Transpordiameti luba, pärast seda toimub märgi füüsiline paigaldamine, mis tegelikult Transpordiameti luba ei vaja. Lisaks asendati sõna „eemaldamine“ sõnaga „tühistamine“. Navigatsioonimärgistuse tühistamine on menetlus, mille käigus võtab Transpordiamet navigatsioonimärgistuse kasutusest välja ja märgib selle tühistatuks navigatsioonimärkide andmekogus. Eemaldamine on füüsiline tegevus, mis järgneb navigatsioonimärgistuse tühistamisele, ning see ei eelda Transpordiameti luba.

Seni kehtiv majandus- ja kommunikatsiooniministri 02.12.2002. a määrus nr 18 „Navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise, paigaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise nõuded ning kord“ vajab tervikuna ajakohastamist, arvestades ka asjaolu, et määrust ei ole sisuliselt kordagi muudetud alates selle vastuvõtmisest 2003. a. Kuivõrd 01.05.2025 jõustunud muudatustega muudeti ka MSOS-i § 47 lõike 6 volitusnormi sõnastust, kehtestatakse määruse uus terviktekst ja tunnistatakse seni kehtiv määrus kehtetuks. Uue määrusega ajakohastatakse nõudeid navigatsioonimärgistuse projekteerimisele ning määrus viiakse vastavusse MSOS-i ja sadamaseadusega ning vähendatakse halduskoormust.

Eelnõu töötasid välja Kliimaministeeriumi merendusosakonna õigusnõunik Anton Merits (anton.merits@kliimaministeerium.ee) ja Transpordiameti laevateede osakonna juhtivspetsialist Pärtel Keskküla (partel.keskkyla@transpordiamet.ee). Eelnõu õiguslikku korrektust kontrollis Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Helen Holtsman (helen.holtsman@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

Eelnõuga kehtestatakse määruse terviktekst.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 13 paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 reguleeritakse määruse kohaldamisala. Määrust kohaldatakse navigatsioonimärgistuse rajamisele, muutmisele ja tühistamisele ning nendega seotud teavitamisele. Määrust kohaldatakse kõigile navigatsioonimärgistuse valdajatele Eesti merealal ja laevatatavatel sisevetel. Transpordiamet ei pea oma hallatava navigatsioonimärgistuse rajamiseks, muutmiseks ja tühistamiseks taotlema luba, kuid järgib määruses ja selle lisas sätestatud nõudeid.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse navigatsioonimärgistuse ja navigatsioonimärkide liigid.

Lõike 1 kohaselt jaguneb navigatsioonimärgistus sihtgrupist ja märkide kohta avaldatavast teabest ning sellega seoses navigatsioonimärkidele esitatavatest nõuetest lähtudes avalikuks kasutamiseks mõeldud navigatsioonimärgistuseks ning piiratud sihtgrupile või erakasutuseks mõeldud navigatsioonimärgistuseks (mitteavalik navigatsioonimärgistus). Mitteavaliku navigatsioonimärgistuse rajamine või paigaldamine on reguleeritud §-s 3, muus osas reguleerib määrus avalikku navigatsioonimärgistust.

Lõikega 2 defineeritakse, mis on avalikuks kasutamiseks mõeldud navigatsioonimärgistus – see on tasulisi teenuseid osutavate sadamate ja üldkasutatava veetee, eripiirkondade jm määratlemata veeliiklejate ringile kasutamiseks mõeldud navigatsioonimärgistus.

Lõikega 3 loetletakse navigatsioonimärkide liigid: püsimärgid, ujumärgid ja virtuaalmärgid.

Lõigetega 4–6 defineeritakse püsimärk, ujumärk ja virtuaalmärk.

Lõike 7 kohaselt peab avaliku navigatsioonimärgistuse hulka kuuluv navigatsioonimärk vastama määruse lisas esitatud navigatsioonimärgistuse süsteemile. Andmed nende navigatsioonimärkide kohta avaldatakse navigatsiooniteabes.

Lõikega 8 defineeritakse navigatsioonimärgistuse muutmine. See on olemasolevate navigatsioonimärkide asukoha või omaduste, nagu liik, tule olemasolu vms, muutmine.

Lõikega 9 defineeritakse navigatsioonimärkide tühistamine. See on olemasolevate navigatsioonimärkide kasutusest eemaldamine ja navigatsioonimärkide andmekogus tühistatuks määramine. Tühistatud navigatsioonimärki enam ei paigaldata ning see eemaldatakse navigatsioonikaartidelt jm navigatsiooniteabest. Navigatsioonimärgi tühistamiseks esitab navigatsioonimärgi valdaja (nt sadama pidaja) taotluse ujumärgi tühistamiseks koos põhjendusega. Põhjuseks võib näiteks olla sadama veeliikluse korralduse muutmine vms. Transpordiamet võtab taotluse menetlusse ning kui tühistamisele vastuväiteid ei ole, siis annab loa ujumärgi enam mitte paigaldada või püsimärgi eemaldada. Seejärel vormistatakse märk navigatsioonimärkide andmekogus tühistatuks ning teavitatakse sellest veeliiklejaid ja korrigeeritakse navigatsioonikaarte.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse nõuded mitteavaliku navigatsioonimärgistuse rajamiseks või paigaldamiseks. Mitteavalik on peamiselt nende sadamate navigatsioonimärgistus, kus ei osutata tasulist sadamateenust.

Lõike 1 kohaselt tuleb sellise navigatsioonimärgistuse rajamise või paigaldamise loa saamiseks esitada Transpordiametile taotlus koos märgistuse eesmärgi ja lahenduse selgituse, navigatsioonimärkide koordinaatidega koordinaatsüsteemis L-EST97 või WGS84 (ETRS89), märgistuse paiknemise skeem ja pilt kasutatavatest navigatsioonimärkidest.

Lõike 2 kohaselt vaatab Transpordiamet taotluse läbi ning annab loa või keeldub selle andmisest 30 päeva jooksul taotluse esitamisest arvates. Võrreldes avalikuks kasutamiseks mõeldud navigatsioonimärgistusega ei pea lähteandmed olema nii detailsed ja loa saamine toimub lihtsamalt.

Lõikega 3 sätestatakse, et ainult oma tarbeks kasutatavate sadamate (nt külasadamad ja erasadamad, st sadamad, kus ei võeta vastu külalisaluseid) navigatsioonimärkide andmeid navigatsiooniteabes ei avaldata, kuna need märgid ei ole mõeldud avalikuks kasutamiseks. Samas ei tohi sellised navigatsioonimärgid eksitada nt sellest sadamast mööduvat kohalikke olusid mitte tundvat veeliiklejat.

Eelnõu § 4 reguleerib loa andmist avalikult kasutatava navigatsioonimärgistuse rajamiseks, muutmiseks ja tühistamiseks. Kehtivas majandus- ja kommunikatsiooniministri 2. detsembri 2002. a määruses nr 18 „Navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise, paigaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise nõuded ning kord“ oli sätestatud navigatsioonimärgistuse rajamise ja rekonstrueerimise kooskõlastamise kohustus. Haldusmenetluse seaduse kohaselt ei saa kooskõlastus olla asutusevälise mõjuga ning seadusereservatsiooni printsiibist tulenevalt peavad isiku põhiõigusi piiravad kohustused tulenema seadusest, seetõttu kehtestati määrukses olev kooskõlastamise kohustus MSOS-is loakohustusena. Määrukses täpsustatakse loa andmise korda.

Loa saamiseks tuleb lõike 1 kohaselt esitada Transpordiametile taotlus ja navigatsioonimärgistuse projekt. Märgistuse muutmiseks või tühistamiseks tuleb esitada taotlus koos soovitava muudatuse kirjeldusega. Saadud info põhjal otsustab Transpordiamet, kas kavandatavate muudatuste ulatus nõuab põhjalikumate selgitustega projekti esitamist. Sadam esitab navigatsioonimärgistuse projekti sadamaregistri kaudu, muud taotlejad navigatsioonimärkide andmekogu kaudu või e-posti teel. Navigatsioonimärgi kohta esitatakse andmed sadamaregistri või navigatsioonimärkide andmekogu väljade kohaselt.

Lõikega 2 reguleeritakse taotluse esitamist olemasoleva navigatsioonimärgistuse muutmiseks või tühistamiseks. Sel juhul tuleb esitada taotlus koos muudatust kirjeldavate andmetega, selle põhjal otsustab Transpordiamet, kas muudatus nõuab projekti esitamist.

Lõike 3 kohaselt vaatab Transpordiamet taotluse läbi ning annab loa või keeldub selle andmisest tulenevalt haldusmenetluse seadusest 30 päeva jooksul taotluse esitamisest arvates.

Lõikega 4 täpsustatakse, et hooajalise navigatsioonimärgistuse iga-aastaseks korraliseks rajamiseks või väljavõtmiseks ei ole Transpordiameti luba vaja.

Eelnõu §-dega 5–9 reguleeritakse navigatsioonimärgistuse projektis ja selle kohustuslikes osades sisalduvaid andmeid.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse üldnõuded navigatsioonimärgistuse projektile (edaspidi projekt), mis tuleb esitada Transpordiametile § 4 lõike 1 alusel. Lõike 1 kohaselt peab projekt olema koostatud selliselt, et see oleks loetav, vastuoludeta ning erialaspetsialistile arusaadav ja üheselt mõistetav.

Tegemist on üldise põhimõttega ehitusprojektide koostamisel ja see kehtib ka navigatsioonimärgistuse projektide koostamisele. Senine praktika on näidanud, et esitatakse ka

projekte, mis sisaldavad vastuolusid ja on raskesti mõistetavad, mistõttu on projekti arusaadavusele viitamine ka praktilise väärtusega.

Lõike 2 kohaselt nõutakse iga projekti puhul andmeid navigatsioonimärkide kohta, seletuskirja, joonist ja lisasid.

Lõikes 3 täpsustatakse, et iga navigatsioonimärki eraldi iseloomustavate andmete koosseis on määratud sadamaregistri või navigatsioonimärkide andmekogu navigatsioonimärgi andmete väljadega. Kehtivas määruses tuli esitada projekteeritavate märkide asukoha geograafilised koordinaadid (süsteemis WGS-84) ja kirjeldus ning iga märgi kohta andmed eraldi märgi tüübi põhisel andmikul ehk vormil. See ei ole enam vajalik.

Eelnõu §-s 6 on loetletud navigatsioonimärgi andmed, mis tuleb esitada projektis. Kui projekt esitatakse sadamaregistri või navigatsioonimärkide andmekogu kaudu, tuleb esitajal täita vajalikud väljad. Sadamaregistris või navigatsioonimärkide andmekogus tekivad väljad vastavalt sellele, kas tegemist on püsi- või ujumärgiga ning kui on tulega märk, siis ka tule andmete väljad.

Kui projekt esitatakse e-posti teel, tuleb need andmed esitada projekti lisana.

Eelnõu §-s 7 loetletakse projekti seletuskirjas esitatavad andmed:

- projekti nimi, koostamise kuupäev, koostaja nimi, märgistuse valdaja nimi ja kontaktandmed. Neid andmeid varem ei nõutud;
- projekti eesmärk, navigatsioonimärgistuse asukoha kirjeldus ja skeem, mis selgitaks objekti üldist asukohta. Kehtivas määruses tuli esitada märgistuse rajamise eesmärk ja põhjendus ning loetleti märgistatava ala kirjelduseks vajalikud andmed: füüsilis-geograafilised, geoloogilised, meteoroloogilised, hüdroloogilised ja hüdrograafilised iseärasused;
- projekti aluseks oleva hüdrograafilise mõõdistuse andmed: mõõdistustöö tegija nimi, täpsusklass, mõõdistusandmed jne;
- veeliikluse kirjeldus (veesõidukite andmed, liikluse tihedus, navigatsioonihooaeg), projekteerimise aluseks oleva projektlaeva liik, pikkus ja süvis. Kehtivas määruses on loetletud detailsemalt nõutud navigatsioonisituatsiooni kirjeldavaid andmeid – navigatsiooniperioodi kestus, eeldatav liiklussagedus ja suurima laeva parameetrid, laevaliikluse korraldus – ühe- või kahe-suunaline) – ning veetee parameetreid;
- projekteeritud navigatsioonimärgistuse ja olemasolevate navigatsioonimärkide muutmise selgitused. Kehtivas määruses nõuti „andmeid olemasoleva navigatsioonimärgistuse kohta“;
- kui tähistatakse selgelt määratletavat laevateed, siis laevatee lahenduse selgitus. Kehtivas määruses laevateed kui laevaliikluseks määratud ja telje või piiridega määratletud ning navigatsioonimärgistusega tähistatud veeala ei käsitletud;
- laevatee või tähistatava läbipääsu kriitiliste kohtade mõõtmed ning põhimõtted, millest lähtudes need on määratud. Kehtivas määruses neid andmeid ei nõutud.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded projekti joonistele.

Lõike 1 kohaselt peavad joonised põhinema ajakohastel Transpordiameti heakskiidetud hüdrograafilise mõõdistuse andmetel, mis pole vanemad kui kolm aastat. See tagab mõõdistuse ajakohasuse. Kehtivas määruses nõuti eraldi navigatsioonimärgistuse tööpiirkonna hüdrograafilist mõõdistusplaani, juhul kui navigatsioonimärgistuse asendiplaani alusena ei ole

kasutatud hüdrograafilist mõõdistusplaani. Nüüd eeldatakse, et projekt koostatakse ajakohase mõõdistusplaani või -andmete põhjal.

Lõikes 2 on loetletud andmed, mis peavad olema näidatud joonisel. Kehtivas määruses oli detailne nimekiri joonistel esitatavate andmete kohta: merepõhja sügavusarvud, märgistatava veetee asend, lähedusse jäävad eripiirkonnad ning veealused trassid ja rajatised, projekteeritavad navigatsioonimärgid kehtivate kaardisümbolitega, olemasolevad navigatsioonimärgid, tulede sektorid, ristuvad laevateed ja nende märgistus, tähtsamad ehitised, rannajoon, olulised madalikud ja kivid, sadama akvatooriumi piir jm navigeerimiseks olulised andmed.

Uue sõnastuse järgi tuleb joonistel esitada koostaja nimi, koostamise kuupäev, andmed mõõdistuse kohta, joonise mõõtkava, koordinaatvõrgustik, sügavused kehtivas Eesti kõrgussüsteemis, projekteerimisel aluseks võetud sügavuse isobaat ehk samasügavusjoon, samuti rannajoon (sh sadamarajatised), eripiirkonnad, veealused rajatised, sadama akvatooriumi piir, projekteeritud laevatee telg ja küljed ning navigatsioonimärgid asjakohaste sümbolitega ning märkega, kas tegu on olemasoleva, muudetava, uue või tühistatava navigatsioonimärgiga.

Lõikes 3 sätestatakse üldnõue, et jooniste hulk ning mõõtkava peavad tagama projektist nii tervikliku kui ka piisavalt detailse ülevaate. Kehtivas määruses nõuti joonistena asukohaplaani ja navigatsioonimärgistuse asendiplaani esitamist ning määrati neile konkreetseid mõõtkavade vahemikud.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse andmed, mis esitatakse projekti lisana. Kui kehtivas määruses nõuti navigatsioonimärkide ja laevatee andmeid üldiselt „projekti“, siis nüüd täpsustatakse lõikes 1, et laevatee koordinaadid ning uute ja muudetavate navigatsioonimärkide konstruktsiooni selgitus ja mõõtmega joonised tuleb esitada projekti lisadena. Andmete esitamise vorm on jäetud esitaja valida.

Lõikes 2 selgitatakse, et kui projekti ei esitata sadamaregistri või navigatsioonimärkide andmekogu kaudu, tuleb ka § 5 lõikes 3 nimetatud navigatsioonimärke iseloomustavad andmed esitada projekti seletuskirja lisana.

Eelnõu §-ga 10 reguleeritakse navigatsioonimärgistuse heakskiitmist.

Lõike 1 kohaselt peab navigatsioonimärgistuse valdaja teavitama Transpordiametit 14 päeva jooksul pärast navigatsioonimärgistusega seotud tööde lõpuleviimist. Transpordiamet vaatab märgistuse üle ning kiidab selle heaks või keeldub selle heakskiitmisest 30 päeva jooksul teate saamisest arvates.

Eelnõu § 11 kohaselt avaldatakse navigatsioonimärkide andmed, andmete muudatused ning info navigatsioonimärgi tühistamise kohta navigatsiooniteabes.

Eelnõu § 12 reguleerib Transpordiameti teavitamist hooajaliste ujumärkide korralisest paigaldamisest ja väljavõtmisest.

Eelnõu §-ga 13 tunnistatakse kehtetuks seni kehtinud majandus- ja kommunikatsiooniministri 2. detsembri 2002. a määrus nr 18 „Navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise, paigaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise nõuded ning kord“.

Eelnõu lisa on kehtestatud Eesti merealadel ja laevatatavatel sisevetel kasutatav navigatsioonimärgistuse süsteem. Eestis kasutatakse IALA navigatsioonimärgistuse süsteemi A-regiooni navigatsioonimärke, milleks on küljemärgid, kardinaalmärgid, üksiku ohu märk, teljemärk, erimärk, uue ohu märk ja nn muud märgid, milleks on tuletornid ja -paagid, päevamärgid, sihid ja sektortuled. Lisas on kirjeldatud nimetatud märkide kasutamine ning nende tunnused. Võrreldes kehtiva määruse lisaga 1 on ära jäetud täpsustus, et tegemist on merealadel kasutatavate märkidega. See tähendab, et see navigatsioonimärgistuse süsteem hakkab kehtima lisaks merele ka laevatatavatel sisevetel. Muudatus ei nõua märkide muutmist siseveekogudel. Tegemist on pigem formaalse muudatusega, mis puudutab küljemärkide nimetusi – kui merel määratakse laevatee külgi ja vastavalt küljemärkide liigi nimetusi (parema külje märk ja vasaku külje märk), võttes aluseks suuna merelt maa poole ja nt jõkke sisse, siis sisevetel on vaatesuund traditsiooniliselt vastupidi, parem ja vasak kallas määratakse, vaadates allavoolu, ehk merel on parema külje märk roheline ja vasaku külje märk punane ning sisevetel vastupidi.

Erinevate süsteemide kasutamine tekitab segadust, nt peaks laevatatavate sisevete hulka kuuluvasse Pärnu jõkke juhatavate märkide nimetamisel merelt jõkke jõudes poole laevatee peal märkide nimetused ümber pöörama. Süsteemi lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks leiti Transpordiametis olevat otstarbekam võtta merel ja sisevetel kasutusele ühtne vaatesuund. Kuna Eesti laevatatavad siseveed ei ole ühenduses Euroopa siseveeteede võrgustikuga, kus kehtib samuti Eesti praeguse praktika kohane mere suhtes vastupidise märgistuse suunaga sisevete süsteem, ei teki ka teistega ühildumise probleemi. Mõtte toetuseks saab näiteks tuua Soome, kus on samuti merel ja sisevetel ühtne süsteem.

Veeliiklejat see muudatus praktikas ei mõjuta, kuna füüsiliselt midagi ei muutu, muutub ainult küljemärkide nimetus jõgedel.

See muudatus tingib vajaduse muuta majandus- ja kommunikatsiooniministri 11.02.2003. a määrust nr 28 „Laevatatavatel sisevetel liiklemise kord“, kus on määratud laevatatavatel sisevetel kasutatav vastupidiste nimetustega navigatsioonimärkide süsteem. Samas vajab see määrus nagunii ajakohastamist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusel puudub sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, majandusele, loodus- ja elukeskkonnale, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele.

Määrusega ajakohastatakse nõudeid navigatsioonimärgistuse projekteerimisele ja rajamisele. Määrusel on mõju veeliiklusohutuse suurendamisele korrektselt märgistatud sadamate kaudu. Samuti on kaudne mõju sadamate piirkonna arengule – välisriigi külalised eelistavad külastada navigatsiooniteabes avaldatud ja nõuetele vastavaid sadamaid.

Võrreldes kehtiva määrusega sadama pidajate halduskoormus ja kulud ei suurene. Halduskoormus pigem väheneb, sest ettevõtjatel on võimalik esitada andmeid sadamaregistri ja navigatsioonimärkide andmekogu kaudu, kus on võimalik täita vajalikke andmevälju

olenevalt sellest, millise märgiga on tegemist. Uue määruse kohaselt navigatsioonimärgid ei muutu ning olemasolevaid navigatsioonimärke ei pea välja vahetama.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Riigile ega ettevõtjatele lisakulusid ega tulusid ei kaasne. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega lisategevusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldkorras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Siseministeeriumile. Lisaks esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks järgmistele huvigruppidele: OÜ Meremõõdukeskus, OÜ Lotrell Service, OÜ Gotta Port Services, OÜ Aavo ja Riina Raig projekt, OÜ EstKonsult, Logistika ja Sadamate Liit.